

Історія України

В.А.Тучинський, В.М.Томулець

УЧАСТЬ МОЛДОВСЬКОГО НАРОДУ У ВІЙСЬКОВІЙ КОЛОНІЗАЦІЇ ПІВДНЯ УКРАЇНИ З НАЙДАВНІШИХ ЧАСІВ ДО КІНЦЯ XVIII СТ.

Заселення та господарське освоєння Південної України тривало впродовж багатьох століть. Активну роль у цьому процесі відіграла молдовська національна меншина. Географічна близькість проживання, спільна православна віра сприяли переселенню та швидкій інтеграції молдован в тодішнє українське суспільство, мирному й добросусідському співіснуванню представників обох етносів в місцях їх спільного проживання. Переселення молдован відбувалося двома основними шляхами – цивільним переселенням та їх активною участю у створенні військових поселень.

Автори публікації ставлять за мету визначити роль і місце молдован у військовій колонізації Півдня України до кінця XVIII ст. При цьому значна увага приділяється історії Молдовського гусарського полку, участі молдовських переселенців у Новій Сербії та Слов'яносербії – військових поселень Півдня України, що виникли в середині XVIII ст. для охорони та розширення південних кордонів Російської імперії.

Участь молдован у освоєнні земель Півдня України недостатньо привертала увагу дослідників. Вийшло лише декілька досліджень, присвячених цій проблемі. В кінці 20-х рр. XX ст. історією молдовських поселень в Україні займався відомий історик С.Шамрай.¹ В його науковому нарисі подано характеристику причин переселення молдован, досліджуються молдовські військові поселення, зокрема Молдовський полк. Одна із небагатьох праць, що розглядає в комплексі проблеми молдовської національної меншини Півдня України, належить академіку В.Шишмарьову.² У дослідженні визначено три шляхи переселення молдован: військова служба, військові поселення та цивільне переселення. В роботі наводяться документи, що проливають світло на взаємовідносини молдован-переселенців з місцевим українським населенням. У 1980р. Інститути історії Академії наук України та Молдови видали цікаве дослідження з історії українсько-молдовських взаємин.³ В книзі знаходимо коротку інформацію про спільні військові дії українців та молдован проти Османської імперії та її васала Кримського ханства.

Певний внесок у вивчення військової колонізації Півдня України внесли історики Молдови. У монографії В.Зеленчука⁴ наводяться різноманітні статистичні дані, що характеризують чисельність молдован в губерніях та повітах Півдня України. Дослідження В.Статі⁵ присвячене формуванню молдовської діаспори в Україні з XVI ст. В статті В.Цвіркуна⁶ зроблено спробу дослідити діяльність в Росії молдовського господаря Дмитра Кантемира. Із найновіших досліджень українських істориків увагу авторів привернула публікація В.Боєчка.⁷ Автор намагається простежити історію українсько-молдовських взаємин з найдавніших часів до сьогодення. Отож відсутність комплексної праці з історії військової колонізації Півдня України та участі у цьому процесі молдован зумовило вибір теми статті.

Історичні корені взаємин між українським та молдовським народами сягають своєї давнини. Про це свідчать перші літописні згадки, у яких йдеться про витіснення слов'ян із придунайських територій волохами. “Волохи бо нашедшие на Словяне на Дунайские, сидевшим в них и насилящим их ...”⁸ У V – VIII ст. формується етнічна спільність волохів найближчих етногенетичних предків молдован, територія розселення яких у X – XIII ст. неодноразово входила до складу слов'янських державних об'єднань: Давньоруської держави, Галицького та Галицько-Волинського князівств.

Є свідчення про переселення волохів на Східне Поділля ще в ранню Литовську добу. Так, Федір Коріатович, у володіння якого князь Ольгерд віддав Поділля, створивши у другій половині XIV ст. укріплення в Брацлаві, Сокольці, Смотричі, Скалі, поселив у них зағони

волохів.⁹ Можна вважати, що це були перші поселення молдован на лівому березі Дністра.

Існують документальні підтвердження того, що вже у XVI ст. волохи як найманці служили у російському війську, кінноті польського короля, а також у загонах польських магнатів. Ось яку характеристику молдовській кінноті дав польський хроніст XVII ст. С.Чефалі. “Волохи-кіннота, що складається із волохів, використовується для роз’їздів, для тривоги противника і добування “язика”. Озброєні вони легко: лук, пістолет і палаш їх зброя. Деякі бувають озброєні карабінами, найбільш знатні носять панцир. Число їх в польському війську досягає 20 хоругв”.¹⁰

В часи правління московського царя Михайла Федоровича із іноземних вихідців починають формуватися окремі військові частини. Так, за даними Розрядних книг, на Московській Україні була рота під командуванням Вуда, що складалася із греків, албанців, сербів, волохів та ін. Вони були наділені землею і отримували за службу плату. Серед них у 1628 р. було 80 волохів.

Іноземні військові частини продовжували існувати і після 1631 р., коли царська Росія починає створювати свої регулярні війська. Зокрема, в армії боярина Шеїна, котра штурмувала в 1633 р. Смоленськ, був і особливий загін, що складався із іноземців чисельністю 243 чоловіки, серед них були і волохи. Після 1633 р. такі загопи вже не згадуються в офіційних документах, вони, очевидно, були розпущені. Проте молдовани продовжують приходити на військову службу. В умовах, коли в російській державі не вистачало коштів для оплати за службу, вона наділяла іноземців землею у приєднаних територіях. Таким чином, молдованин, якщо він вступав до російського війська, ставав землевласником, земельний наділ якого залежав від посади і звання у ньому.

Окрема хвиля молдовських переселень в Україну пов’язана з їх активною участю у національно-визвольному і антифеодальному рухах, зокрема у прикордонних з Молдовою землях. Загопи молдован брали участь у Визвольній війні українського народу 1648-1657 рр. Відомими керівниками молдовських загонів були Г.Мунтянин, С.Рингач, С.Волошин. За деякими даними в армії Богдана Хмельницького налічувалося близько 6 тис. молдован, причому є документальні свідчення того, що частина з них жила в Україні постійно.¹¹

Символом релігійного єднання українського і молдовського народів в Україні стала постать Петра Могили – митрополита Київського і Галицького. Великий реформатор православної церкви Петро Могила став провідним українським релігійно-культурним діячем XVII ст. Символічно, у даному випадку, що нащадок знатного молдовського роду своєю діяльністю в Україні ніби завершував своєрідну епоху етнічного і культурного взаємовпливу молдовського і українського народів, сприяв поживленню їх розселення на території один одного.

Відзначимо й те, що своєрідним підсумком участі молдовських переселенців у національно-визвольних змаганнях українського народу XVII-XVIII ст. стало обрання фактично останнього автономного від Московщини гетьмана України молдованина Данила (Даніле) Апостола, який за час свого правління (1727-1734 рр.) дещо уповільнив занепад української автономії.

Значного посилення процес переселення молдован за Дністер набуває в кінці XVII ст., коли турки заволоділи Поділлям. Вони призначили керівником цього краю гетьмана, схожого за своїми функціями на молдовського господаря, ним став Дука Воде, що іменувався “Господар землі молдовської та української”. Турецький ставленик обрав своєю резиденцією с. Цикинівку (тепер Ямпільського району Вінницької області) на лівобережжі Дністра.¹²

Про наявність молдовського населення у придністровському Поділлі є і інші документальні свідчення. Так, після придушення в 1703 р. повстання Самуся в Польщі, у війську якого було чимало молдован, дворяни Подільського воєводства звернулися до молдовського господаря з вимогою видати їм на розправу учасників цього повстання – молдован та інших, які втекли за Дністер. Правитель у своїй відповіді повідомив, що готовий виконати їх вимогу при умові повернення йому молдован, що поселилися на Поділлі і

поступили на службу у польське військо. На цей час в українському Придністров'ї відомі такі великі молдовські поселення як Рашків, Кетроси, Малаешти, Жура та ін.¹³

Багато молдован служили у козацьких полках Правобережної України. Так, у грудні 1659 р. після Переяславського договору з Юрієм Хмельницьким, представники російського уряду були направлені в усі полки для того, щоб прийняти присягу від населення. В “Записній книзі” Подільського полку 1659 р., крім українців, в козаки було записано чимало волохів. Зокрема у Могилівській сотні значилися Гаврило та Гордей Волошини, Станчул та ін., в Ярузькій – Григорій Королаш, Роман Будзун, Іван Гица, в Яришівській – Остап Волошин, в Курилівській – Добрул, Григорій Гардаш та ін., а всього в Подільському полку налічувалось близько 50 волохів.

В козацькому війську волохи займали і командні посади. Цікавою постаттю був молдованин Дмитро Григорович Райча, який у 1665 р. з “хоругвами волоськими”, в складі яких було більше 500 чол., із Правобережжя прибув у Переяслав. З 1665 по 1674 рр. Райча був полковником Переяславського полку, одружився з багатою вдовою, дружиною колишнього Ніжинського полковника Василя Золотаренка. Скуповуючи землю, він дуже швидко став одним із найбагатших людей Лівобережжя. Крім загону Райчі, у тому ж 1665 р. прибув на Лівобережжя з 5 тис. козаків та волохів полковник Костянтин Мигалевський. Про масові переселення волохів на Україну у другій половині XVII ст. писав відомий історик XIX ст. А.Лазаревський, який зазначав, що вони переселялися, шукаючи “служби та щастя.” Інколи вони селилися цілими родинами, про що свідчать назви сіл Волошинівка біля Переяслава і Волосківці біля Ічні.¹⁴

Початок масового переселення молдовського народу на землі степової України припадає на XVIII ст., коли Російська імперія почала втілювати в життя активну чорноморську і балканську політику, що вилилося у серію російсько-турецьких війн. Серед великої кількості іноземців, що з'являються в російській армії в петровську епоху було багато молдован, які створюють свої національні одиниці. Наказом Петра I від 20 квітня 1707 р. було прийнято на російську службу Апостола Кигеча “як коменданта Волоської Хоругви з кількома офіцерами та рядовими кавалеристами”. В наказі передбачалося також, що цей підрозділ буде доукомплектовано Кигичем, якому наказано “прийняти... на службу Царської величності добрих та вмілих у військовій справі людей: двох ротмістрів, трьох хорунжих волоського народу та 300 чоловік волохів рядових”. Про подальшу долю хоругви ми знаємо лише те, що вона була перетворена у Молдовський кавалерійський полк, який під командуванням А.Кигича брав участь у Прутському поході.¹⁵ В російській армії знаходилися і інші молдовські військові частини. Так, зокрема, в бою під Білою Церквою в 1711 р. між татарами та російськими військами в складі останніх діяло кілька ескадронів молдовської кінноти під командуванням полковника Григораша Іваненка та його брата Іониці. Татари влаштували для молдован засідку, в якій вони майже всі загинули, в тому числі і Іониця.

Значно збільшив кількість молдован у російській армії Прутський похід Петра I, який був організований у 1711 р. При підході російських військ молдовський правитель Д.Кантемир перейшов на бік Росії і влився разом із своїми військовими силами до складу російської армії. Весь цей молдовський елемент створив у російській армії особливі частини, які росіяни називали “новозатяжними”, тобто новоствореними. До їх складу входили не лише волохи, а і представники різних балканських народів. В своєму донесенні 28 липня 1711 р. Б.Шереметьєв, зокрема, писав: “Новозатяжних волохів тут знаходяться полки: Микулов, Киржев, Абазин, Сербська та Польська хоругви.” Прутський похід завершився невдало для Росії, що призвело до масового переходу молдован на її територію. Молдовський господар Д.Кантемир в Росії отримав титул князя, його разом із військом, свитою та членами їх сімей (близько 1,5 – 2 тис. чоловік) було розміщено на Слобожанщині, де ними засновано ряд сіл: Абазівка, Бузівка, Волохов, Молдова, Трояново.¹⁶

Невдовзі після підписання російсько-турецького миру із волохів були сформовані три військові команди по 500 чоловік: Козача, Угорська, Волоська. Ці кавалерійські команди проіснували до 1721 р. і були розформовані, а їх учасники потрапили в ряди

поселенців.

У 30-40 рр. XVIII ст. Російська імперія продовжувала запрошувати на військову службу іноземців. Так, у 1731 р. на російську службу вступив загін молдован під командуванням майора Албанеза. У 1733 р. за пропозицією графа Вейсбаха було створено Угорський і Молдовський гусарські полки, які були дислоковані в Україні. Прослідкувати подальшу долю Молдовського полку важко. Виходячи із документів, які є у нашому розпорядженні, приходило до висновку, що у 1766 р. він був перейменований в Охтирський польовий полк, а в документах 1768 р. згадується те, що колишній Молдовський гусарський полк іменується Самарським.¹⁷

До значного збільшення кількості молдован-переселенців привела російсько-турецька війна 1735-1739 рр., під час якої турецько-татарські війська піддали територію Молдови жорсткому пограбуванню. За свідченням очевидців, від війни, голоду та епідемії в цей час загинула значна частина її населення. Війна засвідчила відсутність в російській армії необхідної кількості кінноти, тому князь Мініх нашвидкоруч формує кінні частини, в тому числі Волоський корпус чисельністю 1124 чоловіки.¹⁸ Одразу після закінчення російсько-турецької війни, в 1740-1741 рр., значна кількість молдован поселилися на берегах річок Тясмина, Синюхи та Вісі. З метою заохочення переселення указом від 25 серпня 1740 р. волохам, що назавжди залишалися в Росії, було дозволено купувати землю.

Проте, основна хвиля молдовських переселенців в Україну припадає на 60-90-ті рр. XVIII ст. Причини цього слід шукати у внутрішній та зовнішній політиці Молдовського князівства та Російської імперії. В середині XVIII ст. різко загострюється політична та економічна боротьба в Молдові між греками-фанаріютами та місцевим боярством. Режим правління фанаріотів був остаточно оформлений проведеними у 40-х рр. XVIII ст. аграрними, адміністративними, судовими та іншими реформами. В результаті цих реформ в декілька раз збільшилась експлуатація селянства, адже саме на його плечі ліг податковий тиск, що призводило до розорення селянських господарств. Тому молдовське селянство у цей час намагається масово тікати з батьківщини до сусідніх країв.

З іншого боку, без підтримки російського уряду переселенців, їх еміграція, в таких масштабах, яких вона набула в цей час, була б неможлива. Зупинимось на цьому детальніше. По-перше, царизм за допомогою саме іноземних переселенців створював на Півдні України форпост для контролю над непокірними запорожцями, а в разі необхідності і боротьби з ними. По-друге, за допомогою переселенців укріплювалися південні кордони імперії. По-третє, збільшувалась кількість працездатного населення в цьому регіоні, що сприяло розвитку товарного хліборобства та скотарства.

Зовнішньополітичним чинником була активна антитурецька політика російського уряду, зацікавленого в підтримці християнськими народами, підвласними Порті, російської армії у неминучих війнах з нею. Саме політика царизму і була, на нашу думку, основною причиною масового переселення чужинців на Україну в XVIII ст., у тому числі і молдован. За часів військового протистояння з Туреччиною, Росія широко використовувала іноземних військовослужбовців, зокрема воїнів-молдован, для захисту й розширення своїх південно-західних кордонів. Необхідність постійного ведення військових дій проти турецько-татарських орд визначила і відповідний характер життя молдовських поселян на Півдні України. Їх жителі, крім виконання військової повинності, займались господарським освоєнням краю.

Після видання указу 1751 р. "Про прийняття в підданство сербів, бажаючих поселитися в Росії та служити окремими полками", царизм у 1752 р. створює так звану Нову Сербію - область військових поселень на Правобережній Україні (межиріччі Дніпра та Синюхи). Проте серед іноземних військових поселенців сербів виявилось дуже мало, зате число молдован, що тікали від турецького гніту було значно більшим. В 1754 р. серед 3840 поселенців Нової Сербії молдован налічувалося 2997 чоловік, що складало 78 % . Як свідчить А. Скальковський, в 50-х рр. XVIII ст. з Польщі переселилися в Нову Сербію кілька

тисяч молдован. На думку дослідника, молдавани, що тікали з Молдовського князівства, спочатку потрапляли до Польщі, але потім, дізнавшись про пільги переселенцям в Росії, спішили в Новоросію. Представники урядових кіл з радістю приймали їх, лише стежили, щоб серед них не було поляків.¹⁹ Військове поселення, яким командував Іван Хорват, поділялось на полки та роти. Кожна рота жила окремим поселенням: с. Мартоноша – восьма, с. Каніж – десята і т.д. У 1765 р. спеціальним указом Нова Сербія, як військове поселення, припинила своє існування, що зумовлювалося великими фінансовими витратами на його утримання через зловживання командування.

Аналогічне поселення було засновано у 1754 р. сербськими офіцерами Іваном Шевичем та Райко Прерадовичем. Згодом воно дістало назву Слов'яносербії – адміністративно-військової територіальної області України на лівобережжі Дніпра в басейнах рік Лугані та Дінця, що була створена для зміцнення південних кордонів Російської імперії від нападу турецько-татарських орд. У Слов'яносербії в 1761 р. нараховувалось близько 7540 іноземних поселенців чоловічої статі, головним чином молдован. Проте в червні 1764 р. Слов'яносербія як адміністративна одиниця ліквідується, її територія склала Слов'яносербський та Бахмутський повіти Новоросійської губернії.²⁰

Ще однією сторінкою в історії заселення молдованами Півдня України є формування Молдовського поселенського полку. В період російсько-турецької війни 1768 – 1774 рр. Порта сформувала полк, що складався із підвладних їй християнських народів, який практично в повному складі перейшов на бік Росії. Територіально його розмістили у межиріччі Чорного Ташлика, Синюхи і лівобережжя Південного Бугу, тобто на землях, що належали Запорозькій Січі. В ньому було 16 рот, кожна з яких заснувала окреме поселення. Найбільш значними поселеннями полку були Павлівськ, Чорний Ташлик, Грузьке, Вільшанка, Тернівка та ін. Кожен поселенець отримував земельну ділянку, розмір якої складав близько 30 десятин. За деякими даними, в 1772 р. у молдовському полку було більше 20 тис. військовослужбовців із сім'ями.²¹

Поселення Молдовського полку на вказаній території викликало протест Запорозької Січі. Так, в 1770 р. Кошовий отаман Січі П.Калнишевський в листі до військового коменданта Єлизаветградської провінції Ф.Воєнкова писав, що земля, відведена під поселення, є власністю війська Запорозького, і її захоплення є “горесная, незабвенная обида.” Після цього починається боротьба за землю між козаками та поселенцями. Документальні свідчення цієї боротьби містяться в архіві Коша Нової Запорозької Січі. Там, зокрема, знаходимо, що 14 лютого 1770 р. запорозька команда захопила у волохів 629 коней, 427 голів худоби та 349 овець.²² Досить часто молдовани, що вступали до Молдовського полку, ухилялися від військової служби і тікали на Запоріжжя. Командир Молдовського полку В. Зверев неодноразово звертався з листами до Січі з вимогами повернути військових поселенців. Втечі молдовських переселенців на землі Січі набули таких розмірів, що восени 1774 р. спеціальна військова команда Молдовського полку проводила розшук та повернення втікачів.²³

Одночасно із Молдовським полком, на початку 70-х рр. XVIII ст. було сформовано і Волоський поселенський полк. Крім цих полків, із молдовських та інших переселенців в період війни 1768-1774 рр. було сформовано Бузький полк, його командиром було призначено польського емігранта Петра Скаржинського. В 1776 р. ці полки перетворюються у Бузьке козацьке військо, яке займало територію між Дніпром і Південним Бугом.²⁴

Слід також мати на увазі, що поселенцям на нових землях аж до 80-х рр. XVIII ст. постійно загрожували татарські та турецькі набіги. Так, під час останнього татарського набігу 1769 р. на Новоросію, лише в Єлизаветградській провінції було вбито або взято в полон 3144 чоловіки, спалено 1180 хат, 4 церкви, 3 вітряних млини, забрано 13567 голів худоби, 1557 коней та 17000 овець.²⁵ Після ліквідації Кримського ханства та приєднання Криму до Росії у 1783 р. процес заселення українського Причорномор'я значно прискорюється.

Таким чином, переселенці з Молдови відіграли значну роль у військовій колонізації Півдня України, із числа молдован формувалися окремі військові частини поселенців. В результаті активного заселення краю в кінці XVIII ст. формується поліетнічний склад його населення, де українці склали 73,7%, росіяни - 12,2%, молдовани - 7,2%, представники інших народів - 6,9%.²⁶ Характеризуючи процес заселення південно-українських степів, Д.І. Багалій, зокрема, зазначав: "Досвід українського населення в хліборобстві та частково у тваринництві, молдовського у розведенні овець та коней, російського в тваринництві і особливо в садівництві та городництві-визначили характер господарського розвитку Півдня України."²⁷ Отже, вирішальний внесок у справу заселення і освоєння Півдня України внесли три народи – український, російський та молдовський, однак внесок українців значно перевищує роль всіх інших національностей.

В процесі подальших досліджень даної проблеми перспективним видається вивчення взаємовпливів українського та молдовського етносів у місцях їх спільного проживання, роль молдовського народу у розвитку тваринництва та виноградарства на Півдні України.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Шамрай С. Молдавська колонізація до степової України в XVIII ст. – Інститут рукопису Національної бібліотеки ім. В.Вернадського. – Ф. 10, – Од. зб. 28537; 2. Шишмарьов В. Ф. Романские поселения на Юге России. АН СССР. Труды архива – Вып. 26. – Л., 1957; 3. Исторические корни связей и дружбы украинского и молдавского народов. – К., 1980; 4. Зеленчук В. С. Население Бессарабии и Поднестровья в XIX в. – Кишинев, 1979; 5. Stati V. Moldovanti la vasavit de Nistru. – Chisnav, 1995; 6. Цвиркун В. Легенды и вымыслы о жизни и деятельности Дмитрия Кантемира в России // Молдавский исторический журнал. – Кишинев, 1994. – № 2. – С. 9 – 16; 7. В. Боечко. Молдаване в Україні // Віче. – 1893. – № 3. – С. 100 – 111; 8. Літопис руський. – Київ, 1989. – С. 14; 9. Исторические корни связей и дружбы украинского и молдавского народов. – С. 51 – 52; 10. Архив Юго – Западной России. – Т. III. – Ч. III - Киев, 1876. – С. 161 – 162; 11. Михайлина П. Визвольна боротьба трудового населення міст України (1569 – 1654рр.) – К., 1975. – С. 38; 12. Сергиевский М. В. Молдавско-славянские этюды. – М., 1959. – С. 109; 13. Акты относящиеся к истории Южной и Западной России. – Т. V. – К., 1879. – С. 386 – 387; 14. Лазаревский А. Из семейной хроники Берлов (1672 – 1805) // Киевская старина. -1889. – Т. 1. – С. 103; 15. Кочубинский А. А. Сношения России при Петре Первом с Южными славянами и румынами // Чтения в Обществе истории и древностей российских при Московском университете. -1872. – Кн. 2. – С. 51; 16. Цвиркун В. Вказана праця. – С. 12; 17. Центральный державный историчний архів України (Далі – ЦДІА України). – Ф. 59. – Оп. 1. – Спр. 4904. – Арк. 27; 18. Кеппен П. И. Об этнографической карте Европейской России. – Санкт-Петербург, 1852. – С. 123; 19. Скальковский А. А. Хронологическое обозрение Новороссийского края. 1731 – 1823. –Одесса, 1836. – Т. 1. – С. 22; 20. Кабузан В.М. Крестьянская колонизация Северного Причерноморья в XVIII – XIX ст. // Ежегодник по аграрной истории Восточной Европы. –Кишинев, 1966. – С. 38; 21. Кабузан В.М. Чисельність та національний склад населення Новоросії в 60 – 80-х рр. XVIII ст. // Український історико-географічний збірник. –Вип. 1. –К., 1971. – С. 107 – 108; 22. ЦДІА України. – Ф. 229. – Оп. -1. – Спр. 342. –Арк. 1; 23. Там само. – Спр. 294. –Арк. 5; 24. Там само. – Спр. 7234. –Арк. 14; 25. Шамрай С. Вказана праця. – С. 29 – 30; 26. Кабузан В. М. Изменения в размещении населения России в XVIII – I половине XIX в. –М., 1971. – С. 73 – 74; 27. Багалій Д. І. Заселення Південної України (Запоріжжя і Новоросійського краю) і перші початки її культурного розвитку. –Харків, 1920. – С. 90.

О.А. Бакалець

ОРГАНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СПРАВИ ТА КАРБУВАННЯ ВЛАСНИХ МОНЕТ ЗА ГЕТЬМАНУВАННЯ Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Понад три з половиною століття відділяють нас від подій національно-визвольної революції 1648-1676 рр. в Україні. Саме вона стала початком національного визволення українців з-під влади польської шляхти та впливу католицької церкви, початком формування української Гетьманської держави на чолі з Богданом Хмельницьким. У сучасних умовах, коли Україна йде впевненими кроками по шляху зміцнення своєї державності, утвердження у міжнародному світовому просторі, все більший інтерес зростає до діяльності Б.Хмельницького в цілому і його фінансової політики зокрема.

Роль Б.Хмельницького в українській історії надзвичайно велика і вагома. Так, невідомо, 1995 рік за рішенням ООН був оголошений роком Богдана Хмельницького, а